

Atf: Sadakaoğlu, M.C. Güleriyüz, B. Korkmaz, Ö. E. (2024). Kamusal Alanların Mutenalaşması: Mersin Kültür Park Örneği. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13, 82-94.

Citation: Sadakaoğlu, M.C. Güleriyüz, B. Korkmaz, Ö. E. (2024). Gentrification of Public Space: The Case of Mersin Culture Park. *Vankulu Journal of Social Studies*, 13, 82-94.

Araştırma Makalesi / Research Article

Mustafa C. SADAĞAOĞLU*

* Doç. Dr. Haliç Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul/Türkiye.

Assoc. Prof., Halic University, Faculty of Fine Arts, İstanbul/Türkiye.

mustafasadakaoglu@halic.edu.tr ORCID: 0000-0002-4359-4828

Behçet GÜLERİYÜZ**

**Dr. Öğr. Üyesi Haliç Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul/Türkiye

Assist. Prof., Halic University, Faculty of Fine Arts, İstanbul/Türkiye.

behcetguleryuz@halic.edu.tr ORCID: 0000-0001-9917-7014

Özgür Emek KORKMAZ***

***Mersin Üniversitesi, Medya, Kültür ve Kent Çalışmaları Doktora Öğrencisi

Mersin University, Media, Culture and Urban Studies

o.e.korkmaz@gmail.com ORCID: 0000-0001-9934-4898

Kamusal Alanların Mutenalaştırılması: Mersin Kültür Park Örneği
Gentrification of Public Spaces: The Case of Mersin Culture Park

Öz

Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da 1950'li yıllarda, Türkiye'de ise 2000'li yıllarla çalışmalara konu olan mutenalaştırma, sürece dâhil olan aktörlerin ve süreçten etkilenen sosyal sınıfların değişimlerine neden olmuştur. Buna göre, ilk defa Londra'da dar gelirli ücretli çalışan kesimlerin mahallelerinden sürülmesiyle tartışılmaya açılan mutenalaştırma, gelişmiş ülkelerin yanı sıra gelişmekte olan ülkelerin de zamanla etkilendikleri bir süreç haline gelmiştir. Literatürde yer alan akademik çalışmalara göre mutenalaştırma süreci, genellikle konut alanları ya da eski sanayi bölgelerinin fayda temelli işlev değişikliğiyle canlandırılması ve dönüştürülmesi şeklinde açıklanmaktadır. Diğer yandan kamusal geniş alanlar olan kent parkları ile çeşitli açık alanların dönüşümü ya da canlandırılmasına yönelik çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmada mutenalaştırma sürecinin değişen doğası, Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin kentin sahil kesiminde bulunan Mersin Kültür Park aracılığıyla gerçekleştirmiş olduğu geliştirme çabaları üzerinde durulmaktadır. Bu amaçla kentteki mutenalaştırma çabalarının en önemli sonuçlarından biri olan sosyal sınıfların değişimi, Mersin'de yaşayan ve parkı kullanan yurttaşlarla yapılan anket ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma neticesinde kent merkezlerine yakın konumlarıyla geniş birer kamusal alan olarak öne çıkan kent parklarının dönüşüm süreci sonunda geçmişteki kullanım pratiklerinin değiştiği ve dolayısıyla belediyenin mutenalaştırma sürecinde önemli bir rol üstlendiği sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mutenalaştırma, Kamusal Açık Alan, Park, Geliştirme ve Belediye.

Abstract

World War II is an important event that, in terms of its consequences, also affected countries outside the war. The world at the end of the war; was divided into two: Western countries led by the USA on one side, and the Eastern bloc led by the Soviet Union on the other. Turkey was eventually affected by this and sided with the USA against the expansionist attitude of the Soviet Union, especially regarding the straits. As a natural result of this, Turkey has definitely moved to a multi-party system with the establishment of the Democratic Party on January 7, 1946. After the Democratic Party was established, it started to organize all over the country, and this brought about a struggle that had never been seen before in Turkish political history. Because the Republican People's Party, which has the title of the founding party of the country, had not completed its organization in many provinces. Both parties have made great efforts to establish their organizations or strengthen existing ones. The present study focuses on exactly this point. In the study; party organizations, party struggles and elections in Siirt, until the Democrat Party came to power with the elections of May 14, 1950, were discussed with documents obtained from local newspapers of the period and state archives.

Keywords: Gentrification, Public Open Space, Park, Development and Municipality.

Giriş

Bir Kent Birbirine Benzemeyenlerden Oluşur-Aristoteles

Mutenalaştırma uygulamaları, 1950’li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri (ABD) New York ile İngiltere Londra’da ortaya çıkmıştır. ABD’li kent araştırmacısı Richard Florida *Soylulaştırma, Eşitsizlik ve Seçkinler Şehriyle Gelen Yeni Kentsel Kriz-2018* isimli çalışmasında, kent içi yeşil alan ya da parklara yapılan kamu yatırımlarının mutenalaştırmayı (dolaylı da olsa) desteklediğini ifade etmektedir. Buna göre (Florida, 2018, s. 99-100); kent merkezlerinde bulunan park ve yeşil alanlara yapılan yatırımlar, dolaylı olarak kentin o bölgesindeki gayrimenkul fiyatlarını yükseltmekte ve böylece kendi banliyölerinde yaşayan üst gelir gruplarına mensup kimi kesimlerin kent merkezlerine yönelmelerinde bir tür cazibe unsuru haline gelmektedir. Söz gelimi New York High Line Park’ın (2006-2009) faaliyete girmesi ardından parkın etrafında değerleri milyon dolarlara varan konut siteleri kurulmuş ve zaman içinde kent mimarisinin değişmesiyle bölgede ikamet eden nüfus, demografik özellikleri bakımından değişmiştir. Dolayısıyla kent merkezlerinde bulunan parklar gibi geniş kamusal alanların geliştirilmesi, parkların yakın çevrelerini değiştirdiği gibi bölgede ikamet eden kesimlerin de değişmesine neden olmaktadır. Bu durum, bir yandan mutenalaştırma uygulamalarına katkıda bulunurken, diğer yandan kentin yoksul kesimlerinin yaşadığı bölgelerdeki bina veya yapı stoklarının belirli bir program dâhilinde bakım ve onarım süreçlerine tabi tutularak, yenilenmesine ardından varlıklı kesimler tarafından sahiplenilmesine ve yoksul kesimlerin uzun yıllar yaşadıkları bölgelerden göç etmek zorunda kalmalarına neden olmaktadır.

Mutenalaştırma uygulamalarının ülkemizdeki ilk örnekleri 1980’li yıllardan itibaren Beşiktaş’ın Ortaköy ve Arnavutköy, Üsküdar’ın Kuzguncuk semtlerinde başladığı; 1990’lı yıllardan itibaren Beyoğlu’nun Cihangir, Galata ve Asmalı Mescit semtlerinde devam ettiği ve nihayet 2000’li yıllardan itibaren Fatih Sulukule, Fener ve Balat semtlerine yayıldığı söylenebilir. Mutenalaştırma kapsamında daha çok semt ya da mahalle düzeyinde planlama yapılıyorsa da sürecin işleyişinde semt ya da mahallelerde bulunan bina yenileme çalışmalarını aşan ve sürecin daha çok sosyolojik yanına vurgu yapan yoğun tartışmalar yaşanmaktadır. Bu çerçevede mutenalaştırma uygulamalarının en önemli sonuçlarından biri olarak gösterilen toplumsal kesimlerin yer değiştirmesi; Mersin Yenişehir ilçesinin kıyı hattını takip eden yaklaşık sekiz kilometrelik alanda kurulu Mersin Kültür Park’ın faaliyete girmesi ve 2010’lu yıllarla birlikte parkın geliştirilme çabaları ardından ortaya çıkan fiili durum bağlamında çalışmanın merak odağını oluşturmaktadır. Buna göre, büyük oranda Mersin ili Yenişehir ilçesinde olmakla birlikte Mezitli ilçesini de içine alan parkın inşası, Mersin Limanı’nın inşası esnasında tarihi kent merkezi ile denizin birleştiği kıyı şeridinde başlayan dolgu çalışmalarıyla başlamıştır. Kentin doğusunda bulunan kıyı kesiminde, içinde çeşitli tesislerin de bulunduğu Atatürk Parkı adıyla hizmete alınan tesisin açılmasıyla başlayan gelişmeler, 2000’li yıllardan itibaren büyüyerek devam etmiştir (Develi, 2007). Nihayet toplam dört aşamada tamamlanan park alanı, kentin batı kıyısında bulunan sahil şeridinde devam eden dolgu çalışmalarıyla genişleyerek, günümüzde kullanıldığı şekliyle Mersin Kültür Park adını almıştır. Bu yönüyle parkın, kıyı şeridi boyunca doğrusal olarak ilerleyen ve günümüzde kenti tarif eden mekânların başında geldiği söylenebilir. Zaman içinde gerek kent sakinleri, gerekse turistler için kent kimliğinin en önemli bileşenlerinden biri olarak görülen Mersin Kültür Parkı hâlihazırda kentin sahip olduğu en büyük kamusal alanların başında gelmektedir. Bu minvalde çalışma kapsamında kamusal alanlar şeklinde tarif edilen ve kuruldukları bölgelerde yaşayan yurttaşların yoğun ilgi gösterdiği “kent parklarının mutenalaştırma uygulamalarına olası katkıları” şeklinde belirlenen başlangıç varsayımının park müdavimleri üzerinden irdelenmesi amaçlanmaktadır.¹

Bu çerçevede *Kamusal Mekânların Mutenalaştırılması: Mersin Kültür Park Örneği* başlıklı çalışmanın giriş bölümünü takip eden *Bir Mutenalaştırma Aracı Olarak Kent Parkları* başlığı taşıyan birinci bölümde; mutenalaştırmanın kentle ilgili iktisadi bir süreç olmasının yanı sıra siyasi ve toplumsal yönleriyle de ele alınması gereken çok boyutluluğuna vurgu yapılmaktadır. Zira kent merkezlerinde bulunan geniş kamusal alanlar olan kent parkları, yakın çevrede yaşayan yurttaşların vakit geçirdikleri, yeme-içme, spor ve dinlenme gibi ihtiyaçlarını giderebildikleri yeşil alan olmaları yanı sıra mutenalaştırma uygulamalarında üstlenmiş oldukları rol bakımından büyük bir önem taşımaktadırlar. Bu nedenle çalışmanın araştırma bölümünde, olasılıksız örnekleme yöntemi ve kartopu örnekleme tekniği kullanılarak, park müdavimi toplam yüz elli (150) yurttaşa anket (sormaca) tekniği uygulanmıştır. Aynı zamanda araştırma soruları da olan anket sorularının hazırlanmasında hem nitel ve hem de nicel unsurların eşgüdüm içinde kullanılmasına dikkat edilmiştir. Bu nedenle araştırmanın nitel bölümünde Mersin ilinde yaşayan ve Mersin Kültür Park kullanıcıları müdavimlerle farklı zamanlarda toplam üç (3) kez odak grup görüşmesi yapılmıştır. Seçili on iki (12) kişiyle yapılan görüşmeler esnasında ankete koyulacak araştırma sorularının biçimlendirilmesine gayret edilmiştir. Netice olarak araştırmanın nicel aşamasında Mersin ilinde ikamet eden on sekiz (18) yaş ve üzeri yurttaşları temsil edecek şekilde toplam yüz elli

¹ Konuyla ilgili YÖK lisansüstü çalışmalar ve tez arşivi incelendiğinde benzer anlamda kullanılan mutenalaştırma, soylulaştırma, burjuvalaştırma ve nezhileştirme başlıkları altında yaklaşık yüz (100) akademik çalışma yapıldığı görülmüş, çalışmaların büyük bir bölümünün 2000’li yıllara tarihlendiği tespit edilmiştir.

(150) kişiye hazırlanan anket soruları tevcih edilmiştir. Anket sorularının hazırlanmasında sadece mutenalaştırma uygulamalarına yönelik tutumlar üzerinde sınırlı kalınmaması amacıyla nitel aşamada elde edilen bulgulardan da faydalanılmıştır. Böylece konuyla alakalı mevcut akademik çalışmaları tekrar etmekten kaçınmak amaçlanmıştır. Anketin alanda yürütülen çalışmaları, 15 Şubat 2024 ile 01 Mart 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş, görüşmelerde bilgisayar destekli yüz yüze görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcılara toplamda on iki (12) soru yöneltilmiş; ilk dört (4) soruda katılımcıların demografik özelliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasını oluşturan toplam sekiz (8) sorudaysa genel manada mutenalaştırma uygulamalarına değinilmeden, katılımcıların park ve kamusal açık alanların yenilenmesi neticesinde ortaya çıkan fiili duruma ilişkin görüşleri alınmaya gayret edilmiştir. Nihayet elde edilen veriler sınıflandırılmış ve çalışmanın *Araştırma Bulguları* bölümünde başlangıç varsayımına yanıt olması muhtemel veriler tartışılmıştır. Çalışma neticesinde katılımcıların büyük bir çoğunluğunun Mersin Kültür Park'ın faaliyete girdiği tarihten itibaren ikametlerini parkın yakınlıklarına almak suretiyle değiştirdikleri, bu kararlarında park müdavimi olarak bizzat parkın ve park ile alakalandırılan tesislerin etkili olduğu görülmüştür. Buna göre, parkın kuruluşundan itibaren yakın çevredeki mahallelere yönelik ikamet yoğunlaştığı, insan hareketliliğinin arttığı ortaya çıkmıştır. Bu durum, parkın faal hale gelmesi ardından park çevresinde ikamet etmenin bir tür cazibe nedeni haline geldiğini ortaya koymuştur.

1. Bir Mutenalaştırma Aracı Olarak Kent Parkları

Türkçe literatürde karşılığı *soylulaştırma*, *burjuvalaştırma*, *nezihleştirme* ya da *mutenalaştırma*² şeklinde kullanılan *gentrification* kavramından ilk kez Ruth Glass tarafından kaleme alınan *Aspects of Change-1964* isimli eserin giriş bölümünde söz edilmiştir (Clark, 2005, s. 264; Florida, 2018, s. 91; Lees vd. 2008, s. 3-4; Paton, 2014, s. 32). Buna göre (Glass, 1964, s. xviii-xix); Londra'nın dar gelirli ve ücretli çalışan kesimlerine mensup ailelerin yaşadığı şehrin kimi semtlerindeki konutlar, görece üst gelir gruplarına mensup (alt-orta ve üst-orta) sınıflar tarafından ya doğrudan doğruya işgal edilmiş ya da kontrat sürelerinin dolması ardından birer ikişer elden geçirilerek, pahalı mülklere dönüştürülmüştür. Mutenalaştırma meselesini bir tür sonuç olmaktan ziyade süreç olarak ele alan çeşitli yaklaşımlar sürecin daha çok bir bölgede yaşayan kimselerin evlerinden sürülmesiyle başladığını ancak bölgenin karakterinin baştan sona değişimi tamamlanana kadar devam ettiğini ortaya koymuştur. Bu yönüyle mutenalaştırma uygulamalarının kentle ilgili olmak kaydıyla sadece iktisadi bir süreç olmayıp, bunun yanı sıra mutenalaştırılan bölgedeki toplumsal kesimlerin değişimi anlamına geldiği dolayısıyla çok boyutlu bir süreç olduğu söylenebilir.

Önde gelen eleştirel coğrafya araştırmacılarından Neil Smith, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından pek çok Avrupa kentinin yıkıma uğramış bölgelerinde başlatılan *kentsel yenileme*³ programlarının üzerinde durmakta ve mutenalaştırma uygulamalarını kavramak bakımından bahse konu programların büyük bir önem taşıdığına dikkat çekmektedir. Özellikle savaş sonrası yıkıma uğramış kentsel alanların kar elde etme güdüsüyle hareket eden girişimciler tarafından fırsat olarak görülmesi ve bu bölgelerin karlı birer yatırım alanına dönüştürülmesini sadece iktisadi hayatın genel-geçer refleksleriyle açıklamak yanılgıya düşülmesine neden olabilir. Dahası kentsel yenileme çalışmalarına yönelik kamu yatırımlarının arttığı 1960 ve 70'li yıllarda daha görünür hale gelen büyük bütçeli projelere zemin hazırladığı düşünüldüğünde, yerel ya da merkezi kamu otoriteleri tarafından, yatırımların kesintiye uğramaması amacıyla kimi sermaye gruplarına devasa alanların açılması kolaylaşmıştır (Smith, 2015, s. 48-49). Bu çerçevede *kentsel yenileme* adı altında üstelik devlet eliyle başlayan mutenalaştırma faaliyetleri çok geçmeden neo-liberal iktisadi politikaların yürürlüğe alındığı 1980'li yıllara özgü rekabetçi atmosferin de etkisiyle kimi girişimcilerin, kent merkezlerindeki konut alanları yanı sıra kamusal açık alanları da birer fırsat olarak görmelerine neden olmuştur. Zira kimi kent araştırmacılarına göre (Florida, 2018, s. 99-100); yeşil alan ve parklara yapılan kamu yatırımlarının dolaylı olarak mutenalaştırmayı desteklediği, park ya da kıyı alanlarına yapılan yatırımların bölgedeki gayrimenkul fiyatlarını yükselttiği, üst gelir gruplarını kent merkezine çektiği ve nihayet alt gelir gruplarını ise kentin çeperinde bulunan bölgelerde ikamet etmek zorunda bıraktığı görülmektedir. Bu açıdan mimarlık ve kent tasarımı önceleyen temel saik piyasa merkezli yönelimler haline gelmekte, farklı sınıfsal öbeklerin ve çoklu kültürel kimliklerin yatay düzlemde biraradalığına dayalı demokratik düzenlemelerin oluşumunu sekteye uğratmaktadır. Zira karlılığı önceleyen mimari tasarımlar dolaylı olarak sınıfsal eşitsizliğe dayalı bir düzenlemeye işlerlik kazandırmaktadır. Özellikle ABD'de yaşanan çeşitli örneklerin gösterdiği üzere mutenalaştırma uygulamaları, üst sınıfların zevk ve beğenilerine yönelik çeşitli ihtiyaçlara cevap veren tüketim odaklı mimari tasarım ve kentsel düzenlemeleri teşvik etmektedir (Harvey, 2003, s. 96-101).

1.1. Mutenalaştırma Uygulamaları: Mersin Kültür Park ve Diğer Örnekler

Çalışmada, üzerinde önemle durulduğu üzere kent merkezlerinde bulunan kamusal açık alanlardan kent parklarının da mutenalaştırma uygulamalarına tabi tutulan yerlerden biri olarak görülmektedir. Özellikle 1980'li yıllarda uygulamaya konan neo-liberal politikaların etkisiyle, kent merkezlerinde parkların kurulması, var olan parkların iyileştirilmesi, düzenlenmesi ya da geliştirilmesi genellikle mutenalaştırma uygulamaları başlığı altında

² Çalışmada, yabancı kaynaklarda *gentrification* olarak anılan kavrama karşılık *mutenalaştırma* kullanılacaktır.

³ Literatürde daha çok *kentsel dönüşüm* olarak ele alınmaktadır.

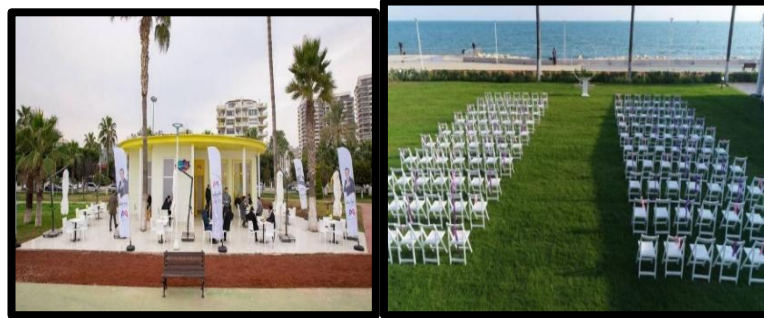
gösterilen faaliyetlerin gözden kaçan örnekleri arasında bulunmaktadır. Çalışmanın çıkış noktası olan Mersin Kültür Park, bu anlamda en önemli örnekler arasında bulunmaktadır. Yapımına 2001 yılında başlanan park, 2010'lu yılların başına kadar daha çok yürüyüş, spor ve piknik gibi aktivitelerin yapıldığı; aydınlatmanın yetersiz olması nedeniyle ziyaretçilerin gece kullanımı için uygun değildi (Çevik Aladağ, 2011, s. 90). Diğer yandan büfe ve tuvalet gibi yerlerin yetersiz, bisiklet yolunun dar olduğu bir parktır (Çevik Aladağ, 2011, s. 89). Ancak bu olumsuz tablo 2010'lu yıllardan günümüze uzanan süreçte değişim göstermiştir ve değişim devam etmektedir. Buna göre, Mersin Kültür Park, sadece bölgede yaşayan yurttaşların vakit geçirdikleri, yeme-içme, spor ya da dinlenme gibi ihtiyaçlarını giderdikleri yeşil alanlar olmakla kalmayıp, farklı ihtiyaçlara cevap veren -aşağıdaki fotoğraflarda da görüldüğü üzere- çok yönlü kullanım alanı haline gelmiştir. Dahası tarihsel süreç içerisinde parklar tarafından sunulan hizmetler bakımından kimi yönleriyle farklılaşmış olsa da, kent parkları ziyaretçilerine yeşil alan sunmanın yanı sıra kent merkezlerinde ya da yoğun nüfusa sahip banliyölerde bulunabilecek yegâne botanik bahçeleridir. Kent parklarının bu özellikleri, arazinin temelde doğal haliyle bırakılmak yerine çevre düzenlemesi başta olmak üzere profesyonel tasarıma dayalı olmasından kaynaklanmaktadır. Zira parkların tasarım, işletme ve bakımları yerel ya da merkezi yönetimler tarafından yapılmakta ya da özel bir kurum ya da şirkete ihale edilebilmektedir.

Resim 1 ve 2: Kültür Park Spor Alanları

Günümüzde parklar, sadece yürüyüş ya da koşu değil futbol, basketbol, tenis, pilates, yoga, kayak, paten ya da bisiklet gibi pek çok farklı spor yapma imkânı sunmaktadır (Resim 1 ve 2). Bunun yanı sıra parklarda bulunan ve çeşitli hizmetlerin sunulduğu kafeler (Resim 3) ile nikâh merasimlerinin yapılabildiği çeşitli açık ve kapalı alanlarda (Resim 4) özel gün etkinlikleri gerçekleştirilebilmektedir.

Resim 3 ve 4: Kültür Park Nikâh ve Dinlenme Tesisleri

Gerek kent sakinleri, gerekse turistler için kent kimliğinin en önemli bileşenlerinden biri olarak görülen parklar yerel üreticilerin desteklediği (Resim 5), önemli gün ve haftaların kutlandığı (Resim 6) merkezler haline gelmiştir. Dolayısıyla zaman geçtikçe kullanım pratikleri değişen parklar ya da kıyı şeridinde bulunan kamusal alanların geliştirilmesi ya da iyileştirilmesi yönünde genellikle yerel yönetimler tarafından yürütülmekte olan politikalar nedeniyle müdahimlerin değişmesi durumunda bahse konu kamusal alanlara yönelik çalışmalar aynı zamanda bir tür mutenalaştırma örneği olarak da görülebilmektedir.

Resim 5 ve 6: Kültür Park Kadınlar İçin Yılbaşı Etkinliği ve Dünya Kadınlar Günü Etkinliği

Kentsel açık alanların düzenlenmesi bağlamında verilebilecek bir diğer  rnek (ErdođmuŐ, 2012); İzmir KarŐyaka ilçesi kıyı kesimidir. Bölge, sakinlerinin denize girdiği sayfiye alanı özelliği taŐıymaktayken, hızlı kentleŐme politikaları sonucu yapı kat izinlerinde artŐ yapılıması nedeniyle bahse konu özelliğini kaybederek deđiŐime uđramıŐtır. Benzer Şekilde EskiŐehir Porsuk ayı evresinin geliştirilmesi üzerine yapılan bir çalışmada (Sarıçam ve Hepcan, 2015); ay çevresinin 1960'lı yıllara kadar halkın kullanımında olduğu ancak bu tarihten 1990'lı yıllara kadar atıklar nedeniyle kirlenen ve zaman zaman taŐan çay dolayısıyla çevresinin kullanılmadığı anlatılmaktadır. Dönemin yerel yöneticileri öncülüğünde başlatılan Porsuk ayı Projesi ile çay temizlenerek çevresi yeniden d zenlenebilmiŐ ve kullanımı mümkün olabilmektedir. Diğer yandan turizm açısından bölgeye hareketlilik kazandırılmıŐ olmasından ötürü söz konusu proje önemli bulunmuŐtu. Projenin bir diğer  nemi, EskiŐehir'in bir  niversite kenti olarak tanınmasında etkili olan  niversite  ğrencilerinin kentteki yoğunluğundan kaynaklanmaktadır. Porsuk ayı'nın kıyı Őeridine karŐılıklı yapılan kafe ve bar gibi tesisler sayesinde genç kitlenin ilgisi çekilmiŐtir. Yine bir başka mutenalaştırma  rneği olan Haliç bölgesidir. İstanbul Haliç'in tarihsel süreç içindeki geliŐimi ve dönüŐümünün anlatıldığı çalışmada; on sekizinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batı Avrupa'da ortaya çıkan sanayi devriminin, İstanbul'daki yeni yeni başlayan modernleŐme çabalarına etkileri, Haliç bölgesinde somutlaŐmaktadır. Buna göre, sanayi devrimine kadar daha çok İstanbul'da ikamet edenlerin eğlence ve mesire alanı olarak kullanılan Haliç kıyı Şeridi, sanayileŐmeyle birlikte halkın bölgeden uzaklaŐması üzerine irili ufaklı atolye ve fabrikaların yoğunlaştığı bir bölgeye dönüŐmüŐtür. Dolayısıyla 1954 yılında sanayi bölgesi ilan edilen Haliç,1980'li yıllara gelindiğinde sanayi tesisleri ve iŐ yerlerinin sebep olduğu kirlilik ve kokuyla anılan bir bölge haline gelmiştir. Diğer yandan bölgeyi kirlilikten kurtarmaya ve yeniden kamusal kullanıma amaya yönelik çalışmalar, 1990'lı yılların ikinci yarısında başlamıştır. Buna göre, *BirleŐmiŐ Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür  rg t -United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)* tarafından dünya miras  listesine alınan bölgede yapılan temizleme çalışmalarıyla eşgüdüm içinde Feshane, MiniaT rk ve Haliç Kongre Merkezi gibi yeni merkezler açılarak bölgeye yeni bir kimlik kazandırılmaya gayret edilmiştir (Alsan, 2018, s. 217).

2. Araştırma

2.1. Araştırmanın Amacı ve önemi

Çalışmanın araştırma bölümünde kentlerin geniş kamusal açık alanlarından biri olan kent parklarının mutenalaştırma süreçlerine etkileri bakımından incelenmektedir. Literatürdeki alıŐmalar, mutenalaştırma uygulamalarını daha çok kent merkezlerinde kalan eski konut alanlarının ya da eski sanayi tesislerinin bulunduğu bölgelerde yüksek gelir elde etmek amacıyla gerçekleştirilen bir dizi işlev değişikliğiyle canlandırılması veya dönüşümü üzerinden incelemektedir. Ancak, kent merkezlerinde konumlanan önemli birer kamusal açık alan olarak kent parkları ya da halka açık yeşil alanların dolaylı olarak mutenalaştırma uygulamalarına katkısı ya da niteliksel dönüşüm aracılığıyla konumlandıkları yakın çevrenin canlandırılmasına yönelik iŐlevleri hususundaki çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu maksatla araştırma bölümünde, mutenalaştırmanın değişen doğasını da göz önüne alarak, Mersin Kültür Park  rneğinde ortaya çıkan fiili durum odağa alınmaktadır. Buna göre, mutenalaştırma uygulamalarının en önemli sonuçlarından biri olan toplumsal hareketliliği ortaya koymak maksadıyla Mersin Kültür Park müdavimleri arasından toplam yüz elli (150) katılımcıya anket uygulanmakta ve sorular aracılığıyla parkların, mutenalaştırma uygulamalarına ilişkin doğrudan ya da dolaylı etkileri irdelenmektedir.

2.2. Araştırma Yöntemi

Hız ve maliyet açısından araştırmacılara kolaylık sağlayan anketler, katılımcıların yaşam koŐullarını ortaya koymanın yanı sıra belirli bir konu hakkındaki fikirlerini, tutumlarını, tercihlerini ve davranıŐlarını önceden hazırlanan bir dizi soru aracılığıyla anlamaya yönelik veri toplama araçlarından biridir (Thomas, 1998). Anketler, uygulama Őekli itibariyle yüz yüze, posta aracılığıyla, telefon kullanılarak ya da internet üzerinden uygulanabilmektedir (Anderson, 1990). Diğer yandan bahse konu araçlardan faydalanılarak istenen sayıda kişiye hızlı bir Şekilde ulaŐabilme olanağı sunması açısından günümüzde internet, anket icrasında oldukça yoğun olarak

kullanılan araçlardan biri haline gelmiştir. Bu minvalde araştırmada sorulan anket soruları 15 Şubat 2024 ila 01 Mart 2024 tarihleri arasında bizzat alanda yürütülen çalışmalar esnasında gerçekleştirilen mülakatlarla bilgisayar destekli yüz yüze görüşme tekniğiyle tamamlanmıştır. ⁴Diğer yandan araştırmada kullanılan anket sorularının hazırlanmasında araştırma konusunun sınırları dâhilinde kalmak maksadıyla nitel ve nicel aşamaların eşgüdüm içinde kullanılmasına dikkat edilmiştir. Buna göre, araştırmanın nitel bölümünde park kullanıcıları müdavimlerle farklı zamanlarda toplam üç (3) odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Seçili on iki (12) katılımcıyla yapılan görüşmeler esnasında ankete koyulacak araştırma soruları biçimlendirilmiştir. Böylece araştırmanın nicel aşamasında Mersin ilinde ikamet eden yurttaşları temsil edecek şekilde, kolayda örneklem belirleme yöntemi ve kartopu örnekleme tekniğiyle belirlenen toplam yüz elli (150) kişiye önceden biçimlendirilmiş anket soruları tevcih edilmiştir. Araştırma bölümünde kullanılan anket sorularının hazırlanmasında sadece mutenalaştırmaya yönelik tutumlar üzerine yapılan akademik çalışmalarla sınırlı kalınmamış, araştırmanın nitel aşamasında elde edilen bulgulardan da faydalanılmıştır. Bu sayede mevcut akademik çalışmaların tekrarından kaçınmak amaçlanmıştır.

2.3. Araştırma Evreni ve Örneklem

Sosyal bilimlerin herhangi bir alanında yapılması planlanan araştırmalarda örneklem belirlemesi yapılırken farklı teknikler kullanılmaktadır. Bunlardan en bilinenleri olasılıkçı örneklem, olasılık temelli örneklem ve temsili örneklem olmak üzere daha çok olasılığa dayalı örneklem belirleme teknikleridir. Diğer yandan olasılıkçı olmayan örnekleme türleri ise; olasılıksız örneklem, amaçsal örneklem ve yargısal örneklem olmak üzere çeşitli seçenekler sunmaktadır (Taylan, 2015, s. 63). Bu çerçevede çalışmanın araştırma bölümünde olasılığa dayalı olmayan örneklem türlerinden biri olan kolayda örneklem belirleme yöntemi ve kartopu örnekleme tekniği benimsenmiştir. Kartopu örneklem belirleme tekniği, olasılığa dayalı olmayan ve genellikle araştırmacıların yakın çevrelerinden seçmiş oldukları gönüllü katılımcılarla gerçekleştirilmektedir. Kartopu örneklem belirleme tekniği, üzerinde çalışılan meseleye ilişkin uygun veri elde edilebilmesi bakımından ihtiyaç duyulan ikinci ya da üçüncü grup katılımcıların da ilerleyen aşamalarda araştırmaya dâhil edilebilmesine olanak sunmaktadır. Böylece başlangıçta görece az sayıdaki katılımcıyla oluşturulan örneklem grubu, kartopuna benzer şekilde çoğalmakta ve araştırma evreninin tamamına yakınına temsil edecek şekilde büyümektedir (Biernacki ve Waldorf, 1981). Diğer yandan kartopu örneklem belirleme tekniği her ne kadar olasılığa dayalı olmayan örneklem belirleme yöntemleri içerisinde sayılıyor olsa da, olasılığa dayalı araştırma yöntemleriyle birlikte de kullanılabilme olanağı sunması bakımından araştırmacılara çeşitli avantajlar sağlamaktadır (Aziz, 2018, s. 56).

2.4. Araştırma Soruları

Araştırma sorularının hazırlanmasında nitel ve nicel aşamaların eşgüdüm içinde kullanılmasına dikkat edilmiştir. Buna göre, araştırmanın nitel bölümünde Mersin ilinde yaşayan ve Mersin Kültür Park kullanıcıları müdavimlerle farklı zamanlarda toplam üç (3) defa odak grup görüşmesi yapılmıştır. Seçili on iki (12) kişiyle yapılan derinlemesine görüşmeden, ankete koyulacak araştırma sorularının biçimlendirilmesi için faydalanılmıştır. Bu çerçevede çalışmanın araştırma bölümünde katılımcılara toplam on iki (12) soru yöneltilmiştir. Toplam yüz elli (150) katılımcıya yöneltilen ilk dört (4) soruda katılımcıların demografik özelliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır: katılımcıların cinsiyet grupları, katılımcıların yaş grupları, katılımcıların eğitim durumları ve katılımcıların aylık gelir durumları. Araştırmanın ikinci aşamasında mutenalaştırma uygulamalarının değişen doğasını ortaya koymaya yönelik sorular bulunmaktadır. Bu maksatla Mersin Kültür Park örneği odağa alınarak, mutenalaştırma uygulamalarının sonuçlarını ortaya koymak maksadıyla başta toplumsal hareketlilik olmak üzere gelir gruplarının değişimi aracılığıyla ortaya çıkan fiili durum ile kentin farklı ilçelerinde ikamet eden yurttaşlara toplam sekiz (8) soru yöneltilerek, görüşleri alınmaya gayret edilmiştir. Sorular aracılığıyla katılımcıların Mersin ilinde ikamet süreleri, yaşadıkları konutta ikamet süreleri, yaşadıkları konutun Mersin Kültür Park'a mesafesi, Mersin Kültür Park'ı ziyaret sıklıkları, tercih ettikleri ziyaret günleri, geçirdikleri ortalama vakit, ulaşım tercih ya da olanakları ile katılımcıların Mersin Kültür Park'ta buldukları başlıca faaliyetler, ortaya koyulmuştur.

3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırma neticesinde elde edilen bulgular iki aşamada ortaya koyulmaktadır. İlk aşamada, araştırma sorularını yanıtlayan toplam yüz elli (150) katılımcının demografik özelliklerine ilişkin elde edilen veriler tablolar halinde sınıflandırılmaktadır. Araştırmanın ikinci aşamasındaysa katılımcıların araştırma sorularına vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen veriler tablolar halinde sunulmaktadır. Dolayısıyla Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4'te gönüllü katılımcılara ait demografik veriler bulunmakta; Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10, Tablo 11 ve Tablo 12'de ise araştırmaya katkıda bulunan katılımcıların Mersin Kültür Park'a ilişkin pratikler gösterilmektedir.

⁴ Katılımcılara uygulanan anket sorularının etik uygululuğuna ilişkin onay alınmış olup; anketler, gönüllü katılımcılarla ve yüz yüze görüşmeler esnasında bilgisayar desteği alınarak gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyet Grubu Dağılımları

Kadın		Erkek		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
75	50	75	50	150	100

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2023 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre; ülke nüfusunun cinsiyete göre dağılımıyla Mersin ilindeki dağılım benzerlik göstermektedir. Katılımcıların cinsiyet grubu dağılımlarını gösteren Tablo 1'e göre; araştırma sorularına yetmiş beş (75) kadın ve yetmiş beş (75) erkek olmak üzere toplam yüz elli (150) katılımcı yanıt vermiştir. Araştırma katılımcılarının belirlenmesinde, Mersin il nüfusunun %50,1'ini erkekler, %49,9'unu ise kadınların oluşturuyor olması dikkate alınmış ve araştırmaya kadın ve erkek katılımcıların eşit oranda katkı vermeleri amaçlanmıştır.

Tablo 2: Katılımcıların Yaş Grubu Dağılımları

18-25		25-40		40-55		55 ve Üstü		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
30	20	52	35	44	29	24	16	150	100

Katılımcıların yaş grubu dağılımları Tablo 2'de gösterilmiştir. Çalışmada farklı yaş gruplarından katılımcıların bulunmasına dikkat edilmiştir. Buna göre, toplam katılımcı sayısının %20'sine tekabül eden otuz (30) kişi 18 ila 25 yaş grubu arasında, %35'ine tekabül eden elli iki (52) kişi 25 ila 40 yaş grubu arasında bulunmaktadır. Diğer yandan katılımcıların %29'una tekabül eden toplam kırk dört (44) kişinin 40 ila 55 yaş grubu arasında, %16'sına tekabül eden yirmi dört (24) kişiye 55 yaş ve üstündedir. Buna göre, toplam katılımcı sayısının %35'ine tekabül eden elli iki (52) kişiyle 25 ila 40 yaş grubunda bulunanlar en çok, %16'sına tekabül eden yirmi dört (24) kişiyle 55 yaş ve üstü ise en az katılımcılardır.

Tablo 3: Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımları

İlköğretim		Lise		Lisans		Lisansüstü		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
10	7	48	32	80	53	10	8	150	100

Katılımcıların eğitim durumu dağılımlarını Tablo 3'de gösterilmektedir. Buna göre ilköğretim mezunu olduğunu ifade eden ve toplam katılımcı sayısının %7'ine tekabül eden on (10) kişi bulunmaktadır. Kendisini lise mezunu olarak ifade eden ve toplam katılımcı sayısının %32'sine tekabül eden kırk sekiz (48) kişi, lisans mezunları %53 oranla seksen (80) kişi ve nihayet lisansüstü eğitim mezunu olanlar ise %8 oranla toplam on iki (12) kişidir. Katılımcıların eğitim grubu dağılımlarına bakıldığında, ankete yanıt veren katılımcı toplam sayısının %53'üne tekabül eden seksen (80) kişiyle lisans mezunları en çok, %7'sine tekabül eden on (10) kişiyle ilköğretim mezunları ise en az katılımcılar olmuştur. Dolayısıyla toplam katılımcı sayısına göre üniversite ya da üstü eğitim derecelerine sahip katılımcıların toplam katılımcı sayısına oranı %61, sayısı ise doksan iki (92) olmuştur. Oldukça yüksek seviyedeki bu oran, Mersin Kültür Park müdavimleri arasında beyaz yakalı çalışanların yoğun olduğu hususunda araştırmanın erken sonuçlarından biri olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 4: Katılımcıların Aylık Gelir Durumu Dağılımları

17-25 Bin TL		25-35 Bin TL		35-45 Bin TL		45 Bin TL ve Üstü		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
22	15	26	17	29	61	10	7	150	100

Katılımcıların aylık gelir durumu dağılımları Tablo 4’te gösterilmiştir. Buna göre, toplam katılımcı sayısının %15’ini oluşturan yirmi iki (22) katılımcı gelir durumunu 17 ila 25 Bin TL arasında olduğunu ifade ederken, %17’ye tekabül eden toplam yirmi altı (26) katılımcı 25 ila 35 Bin TL olduğunu ifade etmiştir. Diğer yandan toplam katılımcı sayısının %61’ine tekabül eden doksan iki (92) kişi 35-45 Bin TL arasında gelire sahip olduğunu ifade ederken, %7’sine tekabül eden on (10) kişi aylık gelirinin 45 Bin TL ve üstü olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların gelir dağılımlarına bakıldığında, alt sınır olarak kabul edilen asgari ücrete tekabül eden yaklaşık yirmi iki (22) katılımcının %15’lik oranına karşılık, toplam yüz yirmi sekiz (128) katılımcı ve %85 oranla katılımcıların çoğunluğunun alt-orta ve orta gelir grubuna dâhil oldukları görülmüştür. Bu durum, Mersin Kültür Park müdavimi katılımcıların büyük çoğunluğunun beyaz yakalı ücretli çalışanlar ya da alt orta ölçekte ticaret erbabı kimseler oldukları şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında katılımcıların Mersin Kültür Park kullanım pratiklerini ortaya koymaya yönelik araştırma sorularından elde edilen veriler bulunmaktadır.

Tablo 5: Katılımcıların Mersin İlindeki İkamet Süreleri Dağılımları

1-5 Yıl		6-10 Yıl		11-15 Yıl		16 Yıl ve Üstü		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
2	8	4	16	6	44	8	32	50	100

Katılımcıların Mersin ilindeki ikamet süreleri Tablo 5’te gösterilmektedir. Buna göre, toplam katılımcı sayısının %8’ine tekabül eden on iki (12) kişi Mersin ilinde 1 ila 5 yıl arasında ikamet ettiğini ifade ederken, 6 ila 10 yıl arasında ve %16’ya tekabül eden yirmi dört (24) katılımcı Mersin ilinde 11 ila 15 yıl arasında bir süreden bu yana ikamet ettiğini ifade etmiştir. Diğer yandan toplam katılımcı sayısının %44’üne tekabül eden atmış altı (66) katılımcı 11 ila 15 yıl ve nihayet %32 oran ve kırk sekiz (48) katılımcı sayısı ile 16 yıl ve üstünde bir süredir Mersin ilinde ikamet ettiğini ifade etmiştir. Böylece araştırma sorularını yanıtlamak suretiyle çalışmaya katkıda bulunan katılımcıların %76’sının 11 yıl ve üstü süreden bu yana Mersin ilinde ikamet ettikleri görülmektedir. Dolayısıyla toplam katılımcı sayısının %24’üne tekabül eden ve 1 ila 10 yıl arasında Mersin ilinde ikamet eden katılımcıların, öncesinde farklı kentlerde ikamet ettikleri anlaşılmaktadır. Diğer yandan elde edilen sonuç, katılımcıların hâlihazırda ikamet ettikleri konutlardaki yaşam sürelerinin gösterildiği Tablo 6’da bulunan verilerle birleştirildiğinde, katılımcıların gündelik pratiklerinde Mersin Kültür Park’ın yerine ilişkin doğrudan değerlendirme yapmak mümkün olacaktır.

Tablo 6: Katılımcıların Yaşadıkları Konutlardaki İkamet Süreleri Dağılımları

1-5 Yıl		6-10 Yıl		11-15 Yıl		16 Yıl ve Üstü		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
0	40	0	27	2	21	8	12	50	100

Katılımcıların yaşadıkları konuttaki ikamet süreleri dağılımları Tablo 6’da gösterilmiştir. Buna göre, altmış (60) kişi ve toplam katılımcı sayısının %40’ı hâlihazırda ikamet ettiği konutta 1 ila 5 yıl arasında bir süredir yaşamını sürdürürken, kırk (40) kişi ve toplam katılımcı sayısının %27’si ise 6 ila 10 yıldan bu yana yaşamlarını sürdürmektedir. Diğer yandan toplam katılımcı sayısının %21’ine tekabül eden otuz iki (32) kişi 11 ila 15 yıldan bu yana yaşadıkları konutlarda ikamet ederken, toplam katılımcı sayısının %12’sine tekabül eden on sekiz (18) kişi ise 16 yıl ve daha fazla bir süreden bu yana hâlihazırda yaşadıkları konutta ikamet etmektedir. Bu minvalde Tablo 5 ile Tablo 6’dan elde edilen verilere bakıldığında, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun 1 ila 10 yıl bandındaki katılımcıların konut tercihlerinin Mersin Kültür Park’ın geliştirilmesine başlandığı 2010’lu yıllar ve sonrasındaki tarihle kesişmekte olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı aynı zamanda birer park müdavimi olarak son ikamet ettikleri konutlarına taşınma tarihleri bakımından öteki pek çok faktör ile birlikte parkın varlığının etkili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla parkın faal hale gelmesi, dolaylı olarak parkın çevresinde ikamet etme bakımından bir tür cazibe nedeni olması dolayısıyla park çevresindeki insan hareketliliğini arttırdığı söylenebilir. Bu durumun çalışmanın başlangıç varsayımı olarak belirlenen “Mersin Kültür Park çevresinde ikamet eden müdavimler üzerinden mutenalaştırma uygulamalarını test etme” imkânı ortaya çıkmıştır.

Tablo 7: Katılımcıların Yaşadıkları Konutların Mersin Kültür Park'a Mesafe Dağılımları

1 Km'den Az		1-3 Km		3-5 Km		5 Km ve Üstü		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
52	35	48	32	36	24	14	9	50	100

Tablo 7'de katılımcıların yaşadıkları konutun Mersin Kültür Park'a olan mesafeleri gösterilmektedir. Buna göre, mesafenin 1 km'den az olduğunu ifade eden katılımcılar toplam katılımcı sayısının %35'ine tekabül eden elli iki (52) kişi, 1 ile 3 km arasında olduğunu ifade edenlerinse toplam katılımcı sayısının %32'sine tekabül eden kırk sekiz (48) kişi olduğu görülmüştür. Buna göre, Mersin Kültür Park'a yürüme mesafesinde ikamet eden katılımcıların toplam katılımcıların %67'sine tekabül ettiği tespit edilmiştir. Diğer yandan Mersin Kültür Park'a 3 ile 5 km mesafede ikamet edenlerin sayısı, toplam katılımcı sayısının %24'üne tekabül eden otuz altı (36) kişi, 5 km ve fazla mesafede ikamet eden katılımcı sayısı ise %9 oranla on dört (14) kişi olduğu görülmüştür. Mersin Kültür Park'a yürüme mesafesinde ikamet eden katılımcıların, toplam katılımcı sayısının yaklaşık 2/3'üne tekabül ediyor olması, katılımcıların ziyaret sıklıklarını gösteren Tablo 8'deki verilerle birlikte değerlendirildiğinde anlamlı bir sonuç ortaya koymaktadır. Buna göre, katılımcıların büyük bölümünün parkın yakın çevresinde ikamet ettikleri dolayısıyla parkın ikamet tercihleri bakımından cazibe unsuru olarak gerek nüfus hareketliliğine gerekse mutenalaştırma uygulamalarına dolaylı olarak katkıda bulunduğu görülmektedir.

Tablo 8: Katılımcıların Mersin Kültür Park'ı Ziyaret Sıklığı Dağılımları

Ayda 1 Gün		Haftada 1 Gün		Haftada 2-3 Gün		Her Gün		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
20	13	52	35	46	21	14	9	50	100

Katılımcıların Mersin Kültür Park'ı ziyaret sıklıkları Tablo 8'de gösterilmiştir. Buna göre, parkı ayda bir gün ziyaret ettiğini ifade eden katılımcılar, toplam katılımcı sayısının %13'üne tekabül eden yirmi (20) kişi, parkı haftada bir gün ziyaret ettiklerini ifade eden katılımcılar ise toplam katılımcı sayısının %35'ine tekabül eden elli iki (52) kişidir. Diğer yandan parkı haftada 2 ile 3 gün ziyaret ettiğini ifade eden katılımcılar, toplam katılımcı sayısının %21'ine tekabül eden otuz iki (32) kişi, her gün ziyaret ettiğini ifade eden katılımcılar ise toplam katılımcı sayısının %31'ine tekabül eden kırk altı (46) kişidir. Tablo 8'de gösterilen verilere bakıldığında, katılımcıların yarısından fazlasının haftanın en az iki ila üç gününde, üçte birine yakınının ise haftanın her günü parkı ziyaret ettikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla toplam katılımcı sayısının yaklaşık %80 gibi ezici çoğunluğuna tekabül eden yüz otuz (130) katılımcı nezdinde parkın, gündelik pratikler dâhilinde oldukça önemli bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların Mersin Kültür Park'ı Ziyaretlerinde Tercih Ettikleri Gün Dağılımları

Her Gün		Hafta İçi		Hafta Sonu		Fark Etmez		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
14	33	17	11	10	49	7	7	50	100

Katılımcıların Mersin Kültür Park'ı ziyaretlerinde tercih ettikleri günler Tablo 9'da gösterilmiştir. Buna göre, toplam katılımcı sayısının %33'üne tekabül eden elli (50) kişi parkı her gün ziyaret etmektedir, toplam katılımcı sayısının %11'ine tekabül eden on yedi (17) kişi ise parkı daha sakin olması dolayısıyla hafta içi günlerde ziyaret etmektedir. Diğer yandan toplam katılımcı sayısının %49'una tekabül eden yetmiş üç (73) kişi hafta sonu parkı ziyaret ederken, katılımcı sayısının %7'sine tekabül eden on (10) kişi ise parkı ziyaret günleri açısından herhangi bir ayrıma gitmeyip, fark etmediğini ifade etmişlerdir. Tablo 9'da gösterilen verilere bakıldığında, toplam katılımcı sayısının yaklaşık yarısının parkı ziyaret günleri açısından yakın çevrede ikamet ettikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ortaya çıkan verilerin, kent merkezlerinde bulunan geniş yeşil alanların ya da kültür park benzeri tesislerin dolaylı olarak mutenalaştırmaya katkıda bulunduğu şeklindeki araştırmanın başlangıç varsayımını desteklediği tespit edilmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların Mersin Kültür Park'ta Geçirdikleri Ortalama Vakit Dağılımları

1 Saatten Az		1-2 Saat		3-4 Saat		4 Saat ve Üstü		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
	4	3	15	0	27	1	54	50	100

Katılımcıların Mersin Kültür Park'ta geçirdikleri ortalama vakit dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir. Buna göre, toplam katılımcı sayısının %4'üne tekabül eden altı (6) kişi parkı ziyaretinde 1 saatten az kalırken, toplam katılımcı sayısının %15'ine tekabül eden yirmi üç (23) kişi parkı ziyaretinde 1 ila 2 saat kalmaktadır. Diğer yandan toplam katılımcı sayısının %27'sine tekabül eden kırk (40) kişi 3 ila 4 saat parkta kalırken, %54'üne tekabül eden seksen bir (81) kişi ise parkı ziyaretlerinde 4 saat ve üstünde parkta vakit geçirdiğini ifade etmiştir. Tablo 10'da gösterilen verilere bakıldığında, katılımcı sayısının yarısından fazlasının 4 saat ve üstü parkta vakit geçirdiği görülmektedir. Diğer yandan katılımcı sayısının %81'ine tekabül eden yüz yirmi bir (121) katılımcının gündelik pratiklerinde parkın önemli derecede yer tuttuğu ve uzun süre parkta vakit geçirdiği görülmektedir.

Tablo 11: Katılımcıların Mersin Kültür Park'a Ulaşım Tercihleri Dağılımları

Yaya		Bisiklet		Özel Araç		Toplu Taşıma		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
2	55	5	4	16	6	24	50	100	

Katılımcıların Mersin Kültür Park'a ulaşım tercihleri Tablo 11'de gösterilmektedir. Kent merkezinde bulunan kamusal alanlara ulaşım tercihleri müdavimlerin ikamet ettikleri konutların mesafesini teyit etme konusunda oldukça önemli bir sağlama sorusudur. Bu maksatla sorulan soruya alınan yanıtlara bakıldığında toplam katılımcı sayısının %55'ine tekabül eden seksen iki (82) kişi parka araca gerek olmaksızın, yaya olarak gittiğini ifade etmiş, toplam katılımcı sayısının %5'ine tekabül eden sekiz (8) katılımcıysa bisikletle parka gidebildiğini ifade etmiştir. Diğer yandan toplam katılımcı sayısının %16'sına tekabül eden 24 kişi özel araçla ve %24'üne tekabül eden otuz altı (36) kişiysen toplu taşıma araçlarıyla parka gidebildiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla toplam katılımcı sayısının %60'ına tekabül eden doksan (90) kişinin parka yakın çevrede ikamet ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durum, park müdavimleri açısından gündelik hayatlarının önemli bir bölümünün park ile alakalı faaliyetlerle geçirildiğini göstermektedir.

Tablo 12: Katılımcıların Mersin Kültür Park'ta Buldukları Başlıca Faaliyet Dağılımları

Piknik		Sosyalleşme		Yürüyüş		Spor		Genel Toplam	
(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
6	24	4	16	2	28	8	32	50	100

Katılımcıların Mersin Kültür Park'ta buldukları başlıca faaliyetlere ilişkin nicel veriler Tablo 12'de gösterilmektedir. Buna göre katılımcıların %24'üne tekabül eden otuz altı (36) kişi parkı piknik yapmak amacıyla ziyaret ettiğini ifade etmiş, %16'sına tekabül eden yirmi dört (24) kişi ise kültür parkı çeşitli vesilelerle ancak sosyalleşme amacıyla ziyaret ettiğini ifade etmiştir. Diğer yandan toplam katılımcı sayısının %28'ine tekabül eden kırk iki (42) kişi parkı yürüyüş amacıyla ziyaret ettiğini ifade ederken, %32'sine tekabül eden kırk sekiz (48) kişi parkın spor olanaklarından faydalanmak amacıyla ziyaret ettiğini belirtmiştir. Buna göre, toplam katılımcı sayısının yaklaşık %75'ine tekabül eden yetmiş altı kişinin birer müdavim olarak Mersin Kültür Parkı'nın düzenli olarak ziyaret ettikleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla katılımcıların %4'üne tekabül eden oldukça yüksek bir oranla müdavimlerin gündelik hayat pratiklerinde kültür parkın önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç

Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da 1950'li yıllardan, Türkiye'de ise 2000'li yıllardan itibaren akademik çalışmalara konu olan mutenalaştırma uygulamaları, sürece dâhil olan aktörlerin ve süreçten etkilenen sosyal sınıfların değişim gösterdiği görece yeni bir kavram olarak literatüre girmiştir. Türkçe literatürde karşılığı *soylulaştırma*, *burjuvalaştırma*, *nezihleştirme* ya da *mutenalaştırma* şeklinde kullanılan *gentrification* kavramı, 1950'li yıllarda Londra'nın yoksul kesimlerine mensup ailelerinin yaşadığı kimi semtlerindeki konutların, görece üst gelir gruplarına mensup (alt-orta ve üst-orta) sınıflar tarafından doğrudan doğruya işgal edilmesi ya da kontrat sürelerinin dolması ardından birer ikişer elden geçirilerek, pahalı mülklere dönüştürülmesi ardından basitçe ticari bir faaliyet olmaktan başka toplumsal bir mesele olarak dikkat çekmiştir. Diğer yandan kimi kent araştırmacıları tarafından, kentlerin merkezlerinde bulunan yeşil alanlara yapılan kamu yatırımlarının da bu türden bir toplumsal hareketliliğe neden olacak şekilde mutenalaştırma sürecine destek verdiğini savunmaktadır. Buna göre, park ve yeşil alanlara yapılan yatırımlar dolaylı olarak çevredeki konut fiyatlarını yükseltmekte ve üst gelir gruplarına mensup kesimlerin kent merkezine yönelmeleri bakımından bir tür cazibe unsuru haline gelmektedir. Dolayısıyla kent merkezlerinde bulunan parklar gibi geniş kamusal alanların geliştirilmesi, parkların yakın çevrelerini değiştirdiği gibi bölgede ikamet eden kesimlerin de değişmesine neden olmaktadır. Bu durum, bir yandan mutenalaştırma uygulamalarına katkıda bulunurken, öte yandan kentin yoksul kesimlerinin yaşadığı bölgelerdeki binaların bir dizi işlem sonrasında yenilenmesi ardından varsıl kesimler tarafından sahiplenilmesi ve yoksul kesimlerin uzun yıllar yaşadıkları bölgelerden göç etmek zorunda kalmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla mutenalaştırmanın tarihsel süreçte çoğunlukla konut alanları ve merkezi hükümetler gibi aktörler üzerinden okunan ilişki ağı bu çalışmada daha çok yerel yönetimlerin faaliyetleri odağı alınarak irdelenmiştir. Zira Mersin Kültür Park özelinde somutlaşan geliştirme çabaları klasik mutenalaştırma uygulamalarından farklılaşmaktadır. Bu maksatla mutenalaştırma sürecinin en önemli sonuçlarından biri olan demografik farklılaşma, kültür park müdavimi yurttaşlarla yapılan anket çalışmalarıyla anlaşılmaya gayret edilmiştir. Buna göre, araştırma kapsamında kullanılan anket soruları alanda yürütülen çalışmalar esnasında gerçekleştirilen görüşmeler aracılığıyla belirlenmiş ve park müdavimi katılımcılara tevcih edilmiştir. Dolayısıyla sorularının hazırlanması maksadıyla park kullanıcıları müdavimlerle farklı zamanlarda gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinden elde edilen verilerden faydalanılmıştır. Nihayet ilde ikamet eden yurttaşları temsil edecek şekilde toplam yüz elli (150) gönüllü katılımcıyla yüz yüze görüşmeler esnasında bilgisayar destekli anket soruları tevcih edilmiştir.

Çalışma neticesinde katılımcıların büyük bir kısmının Mersin Kültür Park'ın 2010'lu yıllarda geliştirilme faaliyetlerinin etkisiyle ikametlerini parkın yakınlarına almak suretiyle değiştirdikleri görülmüştür. Katılımcıların bu kararı almalarında, birer park müdavimi olarak park ve park ile alakalandırılan tesislerin etkili olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla parkın faal hale gelmesiyle park çevresinde ikamet etmenin bir tür cazibe nedeni haline geldiği, parkın yakın çevresinden itibaren halkalar halinde bölgedeki ikamet tercihlerini yoğunlaştırdığı ve insan hareketliliğini arttırdığı gözlenmiştir. Diğer yandan Mersin ilinde ikametleri yaklaşık on (10) yılı aşan yazarların yakın saha gözlemleri sonucunda parkın kullanım tercihlerinden kaynaklanan farklılığın, bizzat park sakinlerinin etnik, dini, sınıfsal ve kültürel kimliklerine göre farklılaştığı görülmüştür. Buna göre, parkın doğu kanadının daha çok yoksul göçmenler ve mavi yakalı çalışanlar ile aileleri tarafından; batı kanadının orta-üst sınıfa mensup görece varlıklı kesimler ve beyaz yakalı çalışanlar ile aileleri tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir. Parkın doğu-batı eksenli kullanım tercihlerinde görülen bu farklılığın, kullanım pratiklerine de yansıtıldığı görülmektedir. Sözelimi parkın doğu kanadında piknik, aile eğlencesi ve sohbet gibi daha geleneksel faaliyetler yapılırken; batı kanadında hazır yiyecek ve içeceklerin tüketildiği, tenis gibi spor aktivitelerinde bulunduğu, küçük grupların gitar çaldığı daha seküler kullanım pratikleri göze çarpmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen ve çalışmanın başlangıç varsayımını destekleyen bulgular ise şu şekilde sıralanabilir:

- Toplam katılımcı sayısına göre üniversite ya da üstü eğitim derecelerine sahip katılımcıların toplam katılımcı sayısına oranının yüksek olması, park müdavimleri arasında beyaz yakalı çalışanların yoğun olduğu sonucunu ortaya koymuştur.
- Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun en son ikametleri ile parkın faaliyete girdiği tarihin büyük oranda kesişmesi, katılımcıların aynı zamanda birer park müdavimi olarak son ikamet ettikleri konutlarına taşınmalarında parkın faaliyete girmesinin etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer yandan katılımcıların büyük bölümünün parkın yakın çevresinde ikamet ettikleri dolayısıyla parkın ikamet tercihleri bakımından cazibe unsuru olarak gerek nüfus hareketliliğine gerekse mutenalaştırma uygulamalarına dolaylı olarak katkıda bulunduğu sonucunu ortaya koymuştur.
- Katılımcıların yarısından fazlasının haftanın en az iki ila üç gününde, üçte birine yakınının ise haftanın her günü parkı ziyaret ediyor olmaları, katılımcılar nezdinde parkın gündelik pratikleri dâhilinde oldukça önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Diğer yandan toplam katılımcı sayısının yaklaşık yarısının parkı ziyaret günleri ve sıklıkları açısından yakın çevrede ikamet

ediyor olmaları kent merkezlerinde bulunan geniş yeşil alanların ya da kültür park benzeri tesislerin dolaylı olarak mutenalaştırma uygulamalarına katkıda bulunduğu şeklindeki araştırmanın başlangıç varsayımını desteklediği sonucunu ortaya koymuştur.

Kaynakça

- Alsan, Ş. (2018). Haliç kültürünün eğlence ve mesire kimliğinden, sanayi devrimi kimliğine dönüşüm süreci üzerine bir araştırma, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*. 11 (24). 203-219.
- Anderson, G. (1990). *Fundamentals of educational research*. The Falmer Press.
- Aristoteles. (2017). *Politika*. Akderin F. (Çev.). Say Yayınları.
- Aziz, A. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Nobel Kitap.
- Biernacki, P. ve Waldorf, D. (1981). Snowball sampling problems and techniques of chain referral sampling, *Sociological Methods & Research*. 10 (2). 141-163.
- Clark, E. (2005), The Order and simplicity of gentrification, a political challenge. (Ed: R. Atkinson and G. Bridge), *Gentrification in Global Context The New Urban Colonialism*. s. 256-264. Routledge.
- Çevik Aladağ, Ş. (2011). Kamusal alanda sanat eserinin kalıcılığı ve Mersin Kültür Parkının değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Ana Sanat Dalı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Develi, Ş. (2007). *Eski Mersin 'de yaşam*. Avcı Ofset.
- Erdoğan, B. (2012). Bir kıyı yerleşmesinde kimlik dönüşümü: Tarihsel süreç içinde Karşıyaka'nın (İzmir) kıyı kullanımında gözlenen değişimler, *Ege Coğrafya Dergisi*, 21 (2). s.37-46.
- Florida, R. (2018). *Soylulaştırma, eşitsizlik ve seçkinler şehri ile gelen yeni kentsel kriz*. Özer, D. İstanbul: Doğan Kitap.
- Glass, R. (1964). Introduction. (Ed: Centre for Urban Studies), *Aspects of Change*, s. xiii-xlii. MacGibbon.
- Harvey, D. (2003). *Postmodernliğin durumu*. Savran, S. (Çev.). Metis Yayınları.
- Lees, L. Slater, T. Wyly, E. (2008). *Gentrification*. Routledge.
- Paton, K. (2014). *Gentrification: A working-class perspective*. Ashgate.
- Sarıçam, S. Hepcan, Ç. (2015). Porsuk Çayı Adalar mevki ve çevresinin rekreasyonel kullanımının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 52 (1). s.1-11.
- Smith, N. (2015). *Mutenalaştırma, sınır ve kentsel mekânın yeniden yapılandırılması*, (Der: N. Smith ve P. Williams), Kentin Mutenalaştırılması. Uzun, M. (Çev.). Yordam Kitap.
- Taylan, A. (2015). Nitel ve nicel araştırmalarda evren ve örneklem seçimi ve sorunlar, (Ed: B. Yıldırım), *İletişim Araştırmalarında Yöntemler*. Literatürk Academia.
- Thomas, R. M. (1998). *Conducting educational research: A comparative view*. Bergin & Garvey.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684> (Erişim Tarihi: 04.03.2024).

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Araştırmacılar verilerin toplanmasında, analizinde ve raporlaştırılmasında her türlü etik ilke ve kurala özen gösterdiklerini beyan ederler.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.